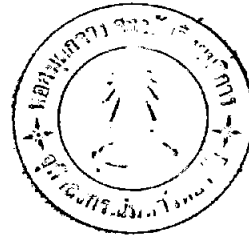

บทที่ ๑

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในประเทศมักจะมีพื้นฐานมาจากตัวบุคคล หรือพลเมือง ทั้งนี้ เพราะว่าพลเมืองเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในทางที่ดี หรือเลว ถ้าหากตัวบุคคลหรือพลเมืองได้รับการพัฒนาอย่างดีแล้ว ปัญหาต่าง ๆ จะลดน้อยลงหรือไม่มีเลย การพัฒนาตัวบุคคลหรือพลเมืองในยุคของการพัฒนาประเทศคือ การปลูกฝังคุณสมบัติต่าง ๆ ของความเป็นพลเมืองให้ตรงตามความต้องการของสังคมนั่นเอง^๑

Hughes^๒ ได้กล่าวว่าพลเมืองดีจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

๑. ต้องรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของประเทศตน
๒. ต้องใช้สิทธิต่าง ๆ โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
๓. มีความซื่อสัตย์ กล้าหาญ สุภาพเรียบร้อย มีปัญญาดี
๔. รูวาทคนมีสิทธิตามกฎหมายแห่งสิทธิ ตามรัฐธรรมนูญแห่งชาติและรัฐ และ
ต้องรู้กฎหมาย
๕. มีส่วนร่วมในการประกันเสรีภาพ ความปลอดภัย และทรัพย์สินส่วนตัว
๖. มีความรู้สึกนึกชอบชั่วดี

---

^๑วีรบุรุษ วิเชียรโชติ, "แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีพและการพัฒนาสังคมอารยนิยม" สังคมศาสตร์ปริทัศน์, ฉบับที่ ๕ ปีที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๑๐. หน้า ๕๗.

^๒Ray Csgood Hughes, Building Citizenship, (rev, ed. by C.H.W. Pullen; Boston : Allyn and Bacon, 1959), p. 21.

๗. มีสิทธิและหน้าที่ ที่จะต้องจงรักภักดีต่อประเทศของตนทั้งในยามสงครามและ
ยามสงบ ร่วมมือกับพลเมืองอื่น ๆ ในการทำงานในสิ่งที่ดีที่ขอให้อำนาจ
และมีความรักชาติ

Faith and Brown^๓ ได้กล่าวไว้ ผู้ที่จะเป็นพลเมืองที่ดีนั้น จะต้องมีคุณสมบัติดังนี้คือ

๑. เป็นผู้มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ
๒. มีความรู้
๓. มีความประพฤติดี กล่าวคือ ต้องซื่อสัตย์สุจริต มีเมตตากรุณา เชื่อถือได้
เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ควบคุมตัวเองได้ ใฝ่หาใจได้ มีความ
จงรักภักดีต่อชาติและรักความสะอาด
๔. ต้องใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง หรือออกเสียงประชามติอย่างฉลาด
ใช้ความคิด
๕. ต้องยอมรับความผิดชอบต่อสาธารณะ

Blough and McClure^๔ ได้กล่าวถึงลักษณะของความเป็นพลเมืองดีไว้ว่า
พลเมืองดีจะต้องมีสุขภาพสมบูรณ์ มีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร การดื่ม การ
นอนหลับพักผ่อน การออกกำลังกาย เรื่องความสะอาด และสันตนาการ มีสติปัญญา
ได้รับการศึกษาอบรม มีสุขภาพจิตดี มีความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพ ใช้จ่าย
อย่างประหยัดและระมัดระวัง รู้จักสงวนทรัพยากรธรรมชาติและการออมทรัพย์ รู้จัก
ใช้ความสามารถพิเศษของตน เคารพเชื่อฟังกฎหมาย ช่วยเหลือรัฐบาล ใช้สิทธิใน
การออกเสียงเลือกตั้ง เสียภาษีอากรด้วยความเต็มใจ ทำงานยาก ๆ ได้ ควบคุม
ตนเองได้ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ยอมรับในความสามารถของผู้อื่น

^๓Emil F. Faith, and Richard C. Brown, Our Civic Life and Progress, (Chicago : Mentzer, Bush & Company, 1951), pp. 474-484.

^๔G.L Blough and C.H. McClure, Fundamental of Citizenship, (Chicago : Laidlaw Brother, 1948), pp. 13-65.

ชลด วนะภูติ ไคกล่าวถึงหน้าที่ของพลเมืองดีไว้ว่า พลเมืองดีนั้นจะต้อง

๑. จงรักภักดีต่อชาติ
๒. ศึกษาและเข้าใจกลไกของรัฐ
๓. เคารพตอกกฎหมาย
๔. ไม่เห็นแก่ตัว มีน้ำใจไมตรีต่อทุกคน (Public Spirit) จะต้องยอมเสีย
สละงานส่วนตัว เพื่อส่วนรวม
๕. ให้ความร่วมมือแก่ทางราชการ
๖. สู้เพื่อทวงสิ่งที่ถูกต้องทุกวิถีทาง
๗. รุหนาทิและทำหน้าที่
๘. มีสามัคคีธรรม

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ให้ความหมายของพลเมืองดีว่า พลเมืองดี หมายถึง ผู้ที่สามารถนำตนเองได้ มีเหตุผลและวิจาร์ณญาณ รู้จักเลือกเฟ้นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนและบ้านเมือง ตื่นตัวต่อปัญหาสังคม และร่วมมือดำเนินการ เพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ๗
ไหลวงไป พลเมืองในระบบประชาธิปไตยไม่พึงว่างเฉยในเหตุการณ์ต่าง ๆ ๖

สนิท เกษะศิริ^๑ กล่าวว่า พลเมืองดีพึงปฏิบัติตนตามหน้าที่ต่อไปนี้

๑. หน้าที่ต่อครอบครัว ต้องเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ในครอบครัวตามลำดับอาวุโส รักษาชื่อเสียงของตนเองและวงศ์ตระกูล ฯลฯ
๒. หน้าที่ต่อหมู่คณะ ต้องรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของหมู่คณะ รักษาความสามัคคีกลมเกลียวกันใหม่ันคงอยู่เสมอ ฯลฯ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๕ชลด วนะภูติ, ความรู้สำหรับประชาชน (เอกสารประกอบความรู้ในการอบรม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน, ฉบับที่ ๑ กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๐๗), หน้า ๓-๔.

^๖หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. คู่มือนิเทศการศึกษาวิชาสังคมศึกษา. (๒๕๑๑) หน้า ๔.

^๗สนิท เกษะศิริ, คำถาม-แนวตอบวิชาวัฒนธรรม. (พระนคร: บคุงศึกษา, ๒๕๐๗) หน้า ๔๕-๕๒.

- ๓. หน้าที่ต่อชาติ เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายหรือคำสั่งของบ้านเมือง เมื่อถึงคราวจำเป็นต้องยอมสละเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อชาติไทย ฯลฯ
- ๔. หน้าที่ต่อศาสนา ต้องประพฤติตนตามหลักธรรมและปฏิบัติตามคำสั่งสอนแห่งศาสนา บำรุงรักษาสถานที่หรือสิ่งประดิษฐานวัตถุสำคัญในทางศาสนาให้ถาวรสืบไป ฯลฯ
- ๕. หน้าที่ต่อพระมหากษัตริย์ เชิดชูพระเกียรติยศและพระเกียรติคุณของพระองค์ ตามกำลังความสามารถจะทำได้ ไม่ยอมให้ใครลบหลู่หมิ่นพระบรมเดชานุภาพของพระองค์
- ๖. หน้าที่ต่อรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติตนให้อยู่ในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

คุณสมบัติของความเป็นพลเมืองดี ตามทัศนะของบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมานี้สมควรที่จะได้มีการปลูกฝังหรืออบรมแก่พลเมืองของประเทศ โดยเริ่มตั้งแต่วัยเด็กเรื่อยมา จนกระทั่งถึงวัยผู้ใหญ่และมีการปฏิบัติกันอย่างจริงจังด้วย ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ เพราะว่า การพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง จะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายก็ต่ออาศัย ความมีประสิทธิภาพ ความขยันขันแข็ง ความเป็นระเบียบ ความตรงต่อเวลา ความมีซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์สุจริต การใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ความมั่นใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม และอื่น ๆ ของคนในประเทศ ถ้าจะกล่าวโดยสรุปก็คือ การฝึกอบรมพลเมืองให้มีคุณสมบัติและความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองดี การฝึกอบรมนี้เป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากในประเทศที่พัฒนาแล้วสำหรับในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่นประเทศไทยของเรายังเป็นสิ่งจำเป็นมากขึ้นไปอีก

ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ เช่น การก่อสร้างอาคาร สถานที่ ถนนหนทาง สิ่งประดิษฐ์เพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนมากขึ้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าความเจริญทางจิตใจของคนไม่ได้เพิ่มขึ้นทันตาม

“วิรุพฺพช วิเชียรโชติ, เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

๕
ความเจริญของวัตถุ จะเห็นได้จากการแสดงออกของบุคคลบางประเภท บางกลุ่ม ในสังคมที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจ และสำนึกในหน้าที่ บทบาทของตัวเอง การแสดงออกหรือการกระทำของบุคคลเหล่านั้น จึงทำให้เกิดปัญหาหรือความขัดแย้งในสังคม สังคมของเราไร้ระเบียบวินัย ซึ่งเป็นการไร้ระเบียบวินัยของผู้คนจำนวนมากนั่นเอง การเดินขบวนเพื่อเรียกร้องสิทธิบางอย่าง การทำลายหรือเผาสถานที่ราชการ การฉ้อราษฎร์บังหลวง การหยุดงานประท้วงเจ้าหน้าที่หรือการกระทำของรัฐบาล การคิดแผนป้ายโฆษณาตามสถานที่ต่าง ๆ โดยอำเภอใจ การยกพวกตีกันของนักเรียน การฝ่าฝืนกฎจราจรไร้รถใช้ถนนโดยไม่คำนึงถึงมารยาท การทิ้งขยะเศษกระดาษหรือสิ่งของต่าง ๆ ลงบนถนน และอื่น ๆ อีกหลายประการ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นความไร้เหตุผลและความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวทั้งสิ้น แม้แต่บางสิ่งบางอย่างทำแล้วตัวเองไม่ได้ประโยชน์อะไรเลยก็ยังสามารถทำได้ เช่น การนึกประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเล่นด้วยความคะนองมือ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้หนักใจว่า ประเทศของเราอบรมพลเมืองกันอย่างไร จึงได้ผู้คนจำนวนมากน้อยออกมาเช่นนี้ และนับวันจะทวีจำนวนยิ่งขึ้น เช่น จำนวนนักเรียนเกเรที่ขยายจำนวนขึ้นอย่างมากมาย ถ้าหากวิธีการอบรมของเราไม่ได้ผลก็ควรจะมีกรรมเปลี่ยนแปลงเสียใหม่ อันที่จริงตลอดเวลาที่ผ่านมานั้น แทบจะกล่าวได้ว่าเราไม่เคยจริงจังกับการอบรมคนของเราเลยก็ว่าได้^{๑๐} และถ้าหากจะมองไปถึงอนาคต จำนวนนักเรียนที่กล่าวถึงนี้ก็จะเป็นคนใหญ่ที่ยังมีนิสัยเหมือนเดิมอยู่ไม่น้อย เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว สังคมก็จะเกิดความยุ่งเหยิงวุ่นวาย เพราะคนในสังคมส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรม หรือปลูกฝังให้เป็นพลเมืองที่ดีตามความต้องการของสังคม

สังคมไทยในปัจจุบันประกอบด้วยผู้ใหญ่ซึ่งเป็นบิดามารดาของเด็ก ๆ และเป็นกำลังแรงงานกำลังความคิด อันสำคัญของประเทศชาติ ผู้ใหญ่เหล่านั้นยอมมีอีกมากที่ไม่ได้รับการศึกษาเบื้องต้น หรือได้รับเพียงเล็กน้อย ซึ่งส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในชนบทและประกอบอาชีพทางการ เกษตร เหมือนกับบรรพบุรุษของตน ไม่มีโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติม เพราะฐานะทางเศรษฐกิจภายในครอบครัวไม่ทำให้ไม่สนใจที่จะศึกษา สภาพทางภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมก็มีส่วนทำให้เกษตรกรเหล่านั้นมองไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา อีกประการหนึ่งเกษตรกร หรือผู้ใหญ่เหล่านั้นมักมีความรู้สึกว้าหลังหลังจากได้รับการศึกษาในชั้นใดชั้นหนึ่งออกมาแล้ว ก็เป็นอัน

สิ้นสุดแค่เพียงนั้นหาได้เป็นการศึกษาสืบเนื่องไม่ จึงไม่มีความกระตือรือร้นที่จะค้นคว้าแสวงหาความรู้ เพราะคิดว่าเรียนไปแล้วก็มีคนนำเอาไปใช้^{๑๑} ผู้ใหญ่ที่อยู่ในข่ายนี้มีจำนวนถึง ๘๕ เปอร์เซ็นต์ ของพลเมืองทั้งประเทศ และถ้าจะคิดต่อไปอีก บุคลากรของเกษตรกร จะมีโอกาสเรียนไปได้ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เพียง ๑ คนจากจำนวนเด็กที่มาจากครอบครัวเกษตรกร ๕๓๓ คน^{๑๒} ซึ่งนับว่ามีจำนวนน้อยมาก จากตัวเลขนี้พอจะประเมินได้ว่า พลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศที่เป็นเกษตรกรและบุคลากรของเกษตรกรยังไม่ได้รับการศึกษาอบรมเพียงพอที่จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี เพราะโอกาสที่จะได้เล่าเรียนของพลเมืองเหล่านี้มีน้อย ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นอย่างรีบด่วนที่รัฐบาลจะต้องให้การศึกษากลับเขาให้สูงกว่าระดับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เพราะว่า ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชาติ ความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของโลกปัจจุบัน ความก้าวหน้าทางภาคเทคโนโลยี และที่สำคัญที่สุดคือ ความปลอดภัยจากการถูกชักจูงด้วยลัทธิต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับอัตราส่วนของการศึกษาผู้ใหญ่เหล่านี้^{๑๓} การจัดการศึกษาให้แก่ผู้ใหญ่ นั้น จะต้องกระทำควบคู่กันไปกับการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชน เพราะคนไทยในวัยผู้ใหญ่ นั้นเป็นวัยที่เป็นชุมพลังอันสำคัญของประเทศ ประเทศใดที่มีคนในวัยผู้ใหญ่ที่ไม่เฉลียวฉลาด และสามารถ และมีผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกเขียนหนังสือไม่ได้อยู่เป็นจำนวนมากแล้ว ความหวังที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ย่อมเป็นเรื่องที่จะทำได้ยาก^{๑๔}

^{๑๑} คุสึต พนาพันธ์, "ปัญหาการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ในชนบท." วารสารการศึกษาผู้ใหญ่ ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๔๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๓. หน้า ๑๑ - ๑๒.

^{๑๒} อภิชาติ พันธเสน, "ผลของการกระจายรายได้จากระบบการศึกษาในปัจจุบัน" เศรษฐศาสตร์ปริทัศน์. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๑๔. หน้า ๑๖.

^{๑๓} โมหัมมัด อับดุลกาเดร์, "เราจะพัฒนาบุคคลที่พ้นวัยเด็กได้หรือไม่ อย่างไร." วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๔. หน้า ๒๘.

^{๑๔} ถนอม กิตติขจร, จอมพล. วารสารการศึกษาผู้ใหญ่. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๕๔ พฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๑๖. ปกหลัง.

แต่เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันคนในวัยผู้ใหญ่ของเรายังขาดความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือกรรมกร และจะมีแต่ความสำนึกทางเศรษฐกิจทั้งนี้เพราะความยากจนความทุกข์ขมขื่น แต่มักไม่ค่อยมีความคิดทางการเมือง เพราะความคิดและความสำนึกทางการเมืองจะเกิดขึ้นในตัวบุคคลเหล่านี้จะต้องเป็นผลมาจากภายนอกคือ ต้องมาจากการศึกษาอบรม^{๑๕} และการให้การศึกษอบรมจะต้องขยายวงงานให้กว้างขวางไม่จำเป็นต้องให้การศึกษานี้ในโรงเรียนเท่านั้น เพราะผู้ใหญ่ที่คอยฐานะ มักจะไม่มีโอกาสได้เข้าศึกษาเล่าเรียน ต้องทำงานอาชีพเลี้ยงครอบครัว จึงควรหาวิธีการให้ผู้ใหญ่เหล่านี้ได้ศึกษาเล่าเรียนตามความต้องการของเขา อาจจะใช้สื่อสารมวลชนเผยแพร่การศึกษามาไปถึงท้องถิ่นที่ห่างไกลเปิดโรงเรียนชุมชน จัดการศึกษาผู้ใหญ่เป็นการให้การศึกษแก่ประชาชนที่พ้นเกณฑ์บังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา นอกกระบวนการเรียนในโรงเรียนภาคปกติ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถของประชาชนในด้านความรู้ทั่วไปและวิชาชีพ ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดี ประกอบอาชีพและทำหน้าที่พลเมืองดีขึ้น^{๑๖}

ผู้ใหญ่แม้จะเป็นผู้ไม่รู้หนังสือหรือรูมาบาง แต่มักจะมีวิชาชีพ มีความชำนาญงาน คิดคั่วกันมาแล้วทุก ๆ คน มากบางน้อยบางต่างกัน การที่จะทำให้ผู้ใหญ่ได้รับการศึกษาก็จะต้องคำนึงถึงเรื่องนี่คือ เวลาที่ใช้ในการประกอบอาชีพ และความรับผิดชอบในหน้าที่ครอบครัว ดังนั้น การจัดการศึกษาผู้ใหญ่จึงจัดอย่างไม่เป็นรูปแบบที่แน่นอน ยึดหลักการให้ความรู้ความสนใจของผู้เรียน เท่าที่กระทำกันอยู่มีห้องสมุดประชาชน การเผยแพร่ความรู้ของสมาคมต่าง ๆ การให้ความรู้ทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฯลฯ อีกประเภทหนึ่งก็คือ จัดเป็นรูปแบบโรงเรียนสอนผู้ใหญ่ หรือสถาบันการสอนผู้ใหญ่ซึ่งมีชื่อเรียก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๑๕} ออคัม ศรีนามไทย, "๑ พฤษภาคม : ความสำนึกทางการเมืองของกรรมกรไทย." สังคมศาสตร์ปริทัศน์. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๑๖. หน้า ๑๐๖.

^{๑๖} ประพันธ์ คูหามรุกต์, "การศึกษานอกระบบโรงเรียน"วารสารการศึกษาผู้ใหญ่ ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๗๐ พฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๑๘. หน้า ๓๗.

กำหนดคานามที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเรื่องการศึกษาผู้ใหญ่ และมีระเบียบการหลักสูตรของวิชาที่สอน การวัดผลหรือสอบไล่และออกใบรับรองความรู้ของสถานศึกษานั้น ๆ ให้ไว้เมื่อสำเร็จ^{๑๓} การจัดการศึกษาแบบหลังนี้เพื่อสนองความต้องการของผู้ใหญ่ที่ประสงค์จะเพิ่มพูนความรู้ของตนเองในด้านวิชาสามัญ หรือเพื่อศึกษาต่อในชั้นสูง ส่วนผู้ใหญ่ที่เข้ามาเรียนเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ นั้น จะได้รับความรู้จากวิชาที่จัดสอนหรือมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของความเป็นพลเมืองดีที่ทางโรงเรียนปลูกฝังอบรมมาจนน้อยเพียงใดนั้น ผู้วิจัยคิดว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ควรจะได้มีการศึกษาทั้งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่ กับความสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงได้สนใจที่จะทำการวิจัยในเรื่องนี้ เพื่อหาแนวทางเสนอแนะการปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑. เพื่อศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ ๓, ๔ และ ๕ ทั้งชายและหญิง
- ๒. เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และความสนใจของนักศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ ๓, ๔ และ ๕
- ๓. เพื่อศึกษาขอเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรสังคมศึกษาผู้ใหญ่

ขอบเขตของการวิจัย

- ๑. ศึกษาเฉพาะมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓, ๔ และ ๕ ในกรุงเทพมหานคร
- ๒. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย สุ่มจากนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓, ๔ และ ๕ ในโรงเรียนผู้ใหญ่กรุงเทพมหานคร ๕ โรงเรียน ชาย ๒๒๕ คน หญิง ๒๒๕ คน รวม ๔๕๐ คน

---

^{๑๓} ฉลาด รมยานนท์, "ความเข้าใจเรื่องการศึกษาผู้ใหญ่" วารสารการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๐๕. หน้า ๒.

๓. เนื่องจากมาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของคนไทยยังมีได้กำหนดไว้เป็นทางการ ผู้วิจัยจึงต้องใช้เกณฑ์ความเป็นพลเมืองดีที่สร้างขึ้นเอง โดยอาศัยเกณฑ์จากหลักสูตรโครงการสอนที่ใช้ในโรงเรียนผู้ใหญ่วัย ๓, ๔ และ ๕ แบบเรียน หนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และคำแนะนำเพิ่มเติมจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิอีก ๓ ท่าน

เกณฑ์ความเป็นพลเมืองดีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

พลเมืองดี ควรมีคุณสมบัติและมโนทัศน์ที่ถูกต้องในเรื่องต่อไปนี้

- ๑. ความเป็นพลเมืองดีในฐานะสมาชิกของครอบครัว
- ๒. ความเป็นพลเมืองดีในสังคมแบบประชาธิปไตย
- ๓. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมาย การปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- ๔. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม
- ๕. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องอนามัย การรักษาสุขภาพ
๖. ความเป็นพลเมืองดีในด้านการศึกษา
๗. ความเป็นพลเมืองดีในด้านการประกอบอาชีพ
๘. ความเป็นพลเมืองดีเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง และการมีระเบียบวินัย
๙. ความเป็นพลเมืองดีเกี่ยวกับการแสดงออกอย่างมีเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักใช้ความคิดวิพากษ์วิจารณ์ สนใจสื่อมวลชน
- ๑๐. ความเป็นพลเมืองดีเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต เกียรติขงการนอราษฏร-
บังหลวง

สมมติฐานของการวิจัย

๑. นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓, ๔ และ ๕ มีมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีต่างกัน
๒. มโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาชายและหญิงจะแตกต่างกัน

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ครอบคลุมเนื้อหาและสามารถใช้เป็น เครื่องวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่ดีตามวัตถุประสงค์ได้จริง
๒. วิธีการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการเหมาะสมที่สุดในการใช้เพื่อ รวบรวมข้อมูลจำนวนมาก
๓. คำตอบของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเป็นคำตอบอย่างจริงจัง และเชื่อถือ ได้

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยนี้อาจมีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากการรวบรวมข้อเท็จจริง ผู้วิจัย ไม่อาจสังเกตนักศึกษาจำนวนมากโดยตรงได้ ผู้วิจัยจึงใช้เฉพาะแบบสอบถามนั้น และ เลือกโรงเรียนผู้ใหญ่ ๔ โรงเรียน

คุณค่าของการวิจัย

๑. สถาบันที่เกี่ยวข้องจะใส่ใจประโยชน์จากผลการวิจัย เพื่อปรับปรุงการเรียน การสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนผู้ใหญ่วะระดับ ๓, ๔ และ ๕ ให้มีประ- สติภาพยิ่งขึ้น ทั้งในการปรับปรุงหลักสูตร แบบเรียน ประมวลการสอน
๒. สถาบันฝึกหัดครูจะใส่ใจเป็นแนวทางผลึกครุที่มีคุณภาพในด้านการสอน
๓. เพื่อเป็นแนวทางแก่นักศึกษา และผู้ที่สนใจจะค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้

คำจำกัดความ

๑. มโนทัศน์^{๑๔} หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น แนวความคิดหรือ มโนภาพ ในที่นี้หมายถึงความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็นที่ได้จากประสพ- การต่าง ๆ
๒. ความเป็นพลเมืองดี หมายถึงการมีคุณสมบัติและมโนทัศน์ที่ถูกต้องในเรื่อง

^{๑๔} Carter V. Good, Dictionary of Education. (Mc. Grawhill Company, New York. Third Edition. 1973), p. 124.

กฎหมาย การปกครองในระบบประชาธิปไตย ขนบธรรมเนียมประเพณีและ
วัฒนธรรม ความรับผิดชอบในสังคมประชาธิปไตย การศึกษา การประกอบอาชีพ
การใช้เหตุผล การมีระเบียบวินัย การควบคุมตนเอง การแสดงความคิดเห็น
และการยอมรับความคิดเห็นของส่วนรวม

๓. นักศึกษาผู้ใหญ่ หมายถึงผู้ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญตามหลักสูตร
กระทรวงศึกษาธิการ และเป็นผู้ที่อายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป กำลังศึกษาอยู่ใน
โรงเรียนผู้ใหญ่ระดับ ๓, ๔ และ ๕
๔. โรงเรียนผู้ใหญ่ หมายถึง โรงเรียนรัฐบาลที่เปิดสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ในวิชาสามัญ
ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สังกัดกองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา
๕. การศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓ เป็นการเรียนการสอนต่อจากระดับ ๒ หรือ
ความรู้สามัญชั้นประถมศึกษา ๔ จนกระทั่งนักศึกษามีความรู้ความสามารถทั่วไปเท่า
กับชั้นประถมศึกษา ๗
๖. การศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๔ เป็นการเรียนการสอนที่สามารถสร้างนักศึกษาใหม่มีความ
รู้ ความสามารถเท่ากับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
๗. การศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๕ เป็นการสอนที่จัดประสบการณ์ให้นักศึกษามีความรู้ความ
สามารถเท่ากับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑๔ กองการประถมศึกษา, กรมสามัญศึกษา. รายงานการศึกษาพุทธศักราช ๒๕๑๒